

با سمه تعالی

دانشگاه تربیت مدرس - دانشکده علوم پزشکی - گروه آموزش بهداشت و ارتقای سلامت

نام درس : الگوها و نظریه های مطالعه رفتار در آموزش بهداشت و ارتقای سلامت (۱)

مدرس: دکتر غفرانی پور دکتر

احمدی دکتر فتح الهی

مقطع : دکتری آموزش بهداشت و ارتقای سلامت   تعداد واحد : ۲   نیمسال : دوم ۱۴۰۰-۱۳۹۹

مقدمه : آموزش بهداشت به عنوان زمینه و مرکز ثقل تمام فعالیتهای بهداشتی درمانی همواره مورد توجه بوده و دارای اهمیت بسزایی می باشد. مهمترین و محوری ترین سئوالی که توسط دانشمندان آموزش بهداشت مطرح می شود این است که در چه شرایطی آموزش تاثیرات عمیقی بر جای می گذارد به نحوی که این اثرات به معنای واقعی با عث ایجاد رفتارهای جدید و در نتیجه حفظ و ارتقای سلامتی افراد و جوامع گردد. از رویکردهایی که تا حدود زیادی توانسته به این پرسش پاسخ دهد، دیدگاه نظریه محور و الگو محور میباشد که متشکل از کاربرد سه گانه نظریه ها و الگوهای علوم رفتاری، علوم اجتماعی و بعضاً آموزش بهداشت و ارتقای سلامت می باشد. از طرف دیگر علیرغم اینکه نظریه ها و الگوهای موجود در آموزش بهداشت میتواند تا حدود زیادی رفتار و تغییر رفتار را توضیح دهد لیکن به دلیل تاثیر فوق العاده ای که شرایط محیطی و فرهنگ بومی جوامع در رفتار انسانها می گذارد لازم است تلاشهایی در جهت خلق نظریه ها و الگوهای بومی نیز داشت. البته نباید فراموش کرد که رفتار انسانها در مواقعی تحت تاثیر عوامل فیزیولوژیکی قرار میگیرد که باید به این موضوع نیز توجه گردد.

واحد درسی تئوریهها و الگوهای مطالعه رفتار در قالب ۲ درس ۲ واحدی جمعا به میزان ۴ واحد در دو نیمسال متوالی سعی میکند این موضوع را شکافته و پاسخ مناسبی به دانشجویان ارائه دهد.

اهداف: در این درس چند هدف عمده دنبال میگردد:

- ۱- جایگاه تفکر خلاق و فرا شناخت در راستای بکارگیری نظریه ها و الگوها.
- ۲- پرداختن به اساس و مبانی نظریه و الگو.
- ۳- چگونگی کمک نظریه ها و الگوها به آموزش بهداشت و ارتقای سلامت.
- ۴- مراحل ساخت یک نظریه و الگوی بومی.
- ۵- مفاهیم اصلی نظریه ها و الگوها.
- ۶- روشهای توسعه نظریه ها و الگوها.
- ۷- رابطه نظریه، پژوهش و عملکرد.
- ۸- طبقه بندی و تقسیم بندی نظریه ها و الگوها.
- ۹- مراحل و روش انتخاب نظریه.
- ۱۰- عوامل فیزیولوژیکی موثر بر رفتار.

محتوی :

جلسه ۱ : معرفی درس، ارائه طرح درس، روش تدریس و دیدگاههای دانشجویان.

جلسه ۲ : تفکر انتقادی، فراشناخت، ویژگیهای تفکر انتقادی.

جلسه ۳ : تعریف و مفهوم تئوری، از پژوهش تا نظریه، نظریه به عنوان ابزار.

جلسه ۴ : خلاصه ویژگی های نظریه های علمی، کاربرد نظریه در آموزش بهداشت.

جلسه ۵ : طبقه بندی و تقسیم بندی نظریه ها- مفهوم، سازه، متغیر.

جلسه ۶ : مولفه های یک تئوری کامل و بالغ (نظریه کاملا توسعه یافته)، عناصر اصلی الگوهای برنامه ریزی.

جلسه ۷: روشهای توسعه تئوری (۱)

جلسه ۸: روشهای توسعه تئوری (۲)، مراحل و روش انتخاب نظریه.

جلسه ۹: مقدمه و ویژگی های پژوهش با رویکرد کیفی.

جلسه ۱۰: مقایسه رویکرد کیفی و کمی در پژوهش.

جلسه ۱۱: تحلیل و آنالیز مقدماتی داده های کیفی.

جلسه ۱۲: اعتبار سنجی در پژوهش کیفی.

جلسه ۱۳: هیجان و رفتار.

جلسه ۱۴: ترس و رفتار.

جلسه ۱۵: اضطراب و رفتار.

جلسه ۱۶: پاداش و رفتار.

جلسه ۱۷: پرخاش و رفتار.

روش تدریس:

- ارائه مفاهیم توسط مدرسین، بحث و تبادل نظر استاد و دانشجویان.

ارزشیابی:

- ۷۰ درصد امتحان پایان نیمسال.
- ۲۰ درصد ارائه دیدگاه ها و تسلط بر مفاهیم، نقد و بررسی موضوعات کلاس.
- ۱۰ درصد حضور کامل در کلاس.

وظایف دانشجویان:

نظم، آمادگی، مطالعات قبل از کلاس، شرکت در مباحث.

فهرست منابع

- سیف، علی اکبر. تغییر رفتار و رفتار درمانی نظریه ها و روشها. نشر دانا. تهران ۱۳۸۸.
- هرگنهان، بی.آر. ترجمه سیف، علی اکبر. مقدمه ای بر نظریه های یادگیری. نشر داوران. تهران ۱۳۸۵.
- صفاری، محسن. شجاعی زاده، داود. غفرانی پور، فضل اله. نظریه ها، مدلها و روشهای آموزش بهداشت و ارتقای سلامت. انتشارات آثار سبحان. تهران. ۱۳۸۸.
- صفاری، محسن. افتخار، حسن. محمودی، محمود. شجاعی زاده، داود. غفرانی پور، فضل اله و دیگران. روشهای پژوهش در آموزش و ارتقای سلامت. انتشارات آثار سبحان. تهران. ۱۳۸۸.
- Glanze, K., Rimer, B.K., (2008). Health behavior and health education. Theory, research, and practice. San Francisco: Jossey-Bass.
- Sharma, M., Romas, J.A (2008). Theoretical Foundations of Health Education and Health Promotion. London. Jones and Bartlett Publisher.

Cottrell, R., McKenzie, F., (2005). Health Promotion and Education Research Methods. -
London. Jones and Bartlett Publisher. -

Green, L.W., & Kreuter, M.W. (2005). Health Promotion Planning. Boston. McGraw-Hill. -

Randall, R., Cottrell, T., (2006) Principles and Foundations of Health Promotion and Education. San Francisco. Pearson Benjamin Cummings.

Pender, N., Carolyn, L. (2007). Health Promotion in Nursing Practice. USA. Prentice Hall.

Shumaker, A., Ockene, K., Riekert, A., (2009). The Handbook of Health Behavior Change. New York. Springer Publishing Company.

Nutbeam, D., & Harris, E., (2004). Theory in a Nutshell, A practical guide to health promotion theories. Boston. McGraw-Hill.

Cecilia, D., Leonard, G., (2003). Teaching patient with low literacy skills. Philadelphia. J.B. Lippincott Company.

National Cancer Institute. (2005) Theory at a Glance, A guide for health promotion practice, U.S. Department of health and human services.

Journals:

Health Education Research

Health Education Journal

Journal of Health Behavior

American Journal of Health Behavior

American Journal of Health Promotion

Health Education and Health Behavior

Health Promotion International

Journal of Health and Social Behavior

Qualitative Health Research

International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity

Journal of Nutrition Education and Behavior

Patient Education and Counseling

